

Нікітін А. В.
канд. екон. наук, доцент,
професор кафедри банківської справи та страхування
КНЕУ імені Гетьмана

КРЕДИТУВАННЯ БАНКАМИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИЙ ПЕРІОД

Вступ. Цей матеріал є частиною великою дослідження, в якому зібрані результати діагностичного обстеження банківської системи, основних трендів та тенденцій, які можуть суттєво впливати на розвиток банківської системи України в умовах активної фази бойових дій. Ми вважаємо важливим донести до наукової спільноти всі чинники, що формують стабільність банківської системи і забезпечують економічну складову безпеки держави в екстремальних умовах. При цьому слід методологічно спиратись на комплексні дослідження, що проводяться вітчизняними науковцями [1].

Мета роботи. Метою роботи є встановлення взаємозв'язку між показниками якості кредитування банків України національної економіки та можливістю забезпечення стабільного функціонування в умовах активних бойових дій і визначення найбільш ефективних банківських установ за визначеними у дослідженні критеріями.

Основна частина. Рівень кредитування економіки України під час війни не показував такі темпи зростання, які спостерігались у мирний час. Брак кредитної активності був обумовлений такими факторами:

- згортання кредитної активності міжнародними банківськими групами через впровадження заборон з боку материнських банків. Зокрема, багато банківських груп поставили умови українським донькам кредитувати в межах обсягів кредитних портфелів, які були наявні на початку війни;
- наявність альтернативи кредитним вкладенням у формі ДС НБУ та облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП);
- обмеження страхування нових проєктів в Україні через збільшення цін на таке страхування і проблеми з оплатою страховиками послуг перестраховиків за межами України.

У гальмуванні зростання кредитної активності банків є і негативні, і позитивні аспекти. Гальмування зростання кредитної активності матиме негативний вплив на економіку України і буде збільшувати залежність економічних процесів із відновлення від іноземної допомоги. З іншого боку, зараз банківська система утримує значний обсяг ресурсів і перерозподіляє їх на користь ліквідних активів – більш ліквідних, ніж звичайні кредити реальному сектору. Отже, під час війни вирішилася проблема вибору між впливом на економічне зростання та рівнем стабільності банківського сектору. Цілком природна реакція банків – тримати більше лік-

відності під час непередбачуваної безпекової ситуації – гарантувала і гарантує стабільну роботу банківського сектору під час війни.

Сьогодні вплив війни на якість банківських кредитів є відчутним, але дуже далеким від катастрофічного. За період із 01.02.2022 розмір NPL виріс із 345,13 млрд грн до 435,2 млрд грн, тобто на 26 %, що з урахуванням інфляції та девальвації взагалі не повинно вплинути на роботу банків (рис. 1).

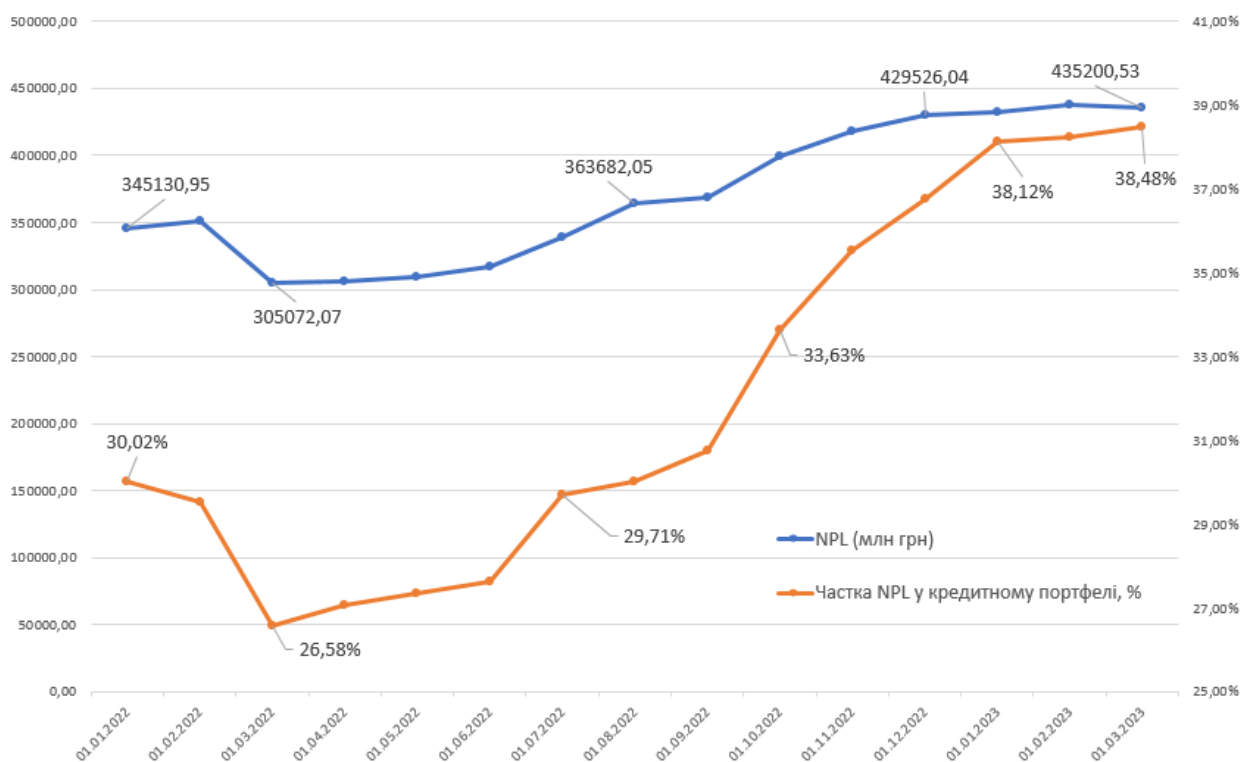

Рисунок 1 – NPL та частки NPL в кредитному портфелі загалом по банківській системі

Джерело: складено за даними [2]

Рівень NPL за період із 01.01.2022 до 01.03.2023 виріс з 30,02 % до 38,48 %. Ми допускаємо, що таке невелике зростання може продовжитись і надалі, і буде зупинене у міру того, як банки почнуть нарощувати кредитування економіки. Хвиля видачі нових кредитів може суттєво знизити рівень NPL та покращити його до значень, які будуть кращі за довоєнний рівень. У міру того, як в Україні буде розпочинатися процес відбудови, надлишкова ліквідність з банківського сектору буде перетворюватися на нові кредити. Реальність реалізації цього сценарію залежить від перебігу воєнних дій та забезпечення страхування проєктних та комерційних ризиків під час війни.

Сприймаючи дані про ТОП-30 банків із найменшою часткою NPL, слід враховувати, що в такий ренкінг потрапили банки, які могли не мати значних обсягів кредитування, або для яких кредитування не було основним джерелом заробітку. Серед банків, які мали помітні кредитні портфелі, з ТОП-30 банків за рівнем NPL

можна відмітити: Піреус Банк, Правекс Банк, Креді Агріколь Банк, Укрсиббанк, Райффайзен Банк, КОМІНБАНК, ОТП Банк та інші (табл. 1).

Таблиця 1 – ТОП-30 банків за часткою NPL на 01.02.2023, %

№	Назва банку	Частка, %	№	Назва банку	Частка, %
1	АТ «АЛЬТБАНК»	2,92	16	АТ «УКРСИББАНК»	15,52
2	АТ «МОТОР-БАНК»	3,80	17	АТ «Райффайзен Банк»	15,57
3	АТ «АП БАНК»	4,53	18	ПАТ «МТБ БАНК»	16,65
4	АТ «ПІРЕУС БАНК МКБ»	5,07	19	АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК»	16,99
5	АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК»	6,48	20	АТ «КОМІНБАНК»	18,46
6	АТ «ПРАВЕКС БАНК»	10,07	21	АТ «БТА БАНК»	19,01
7	АТ «УКРБУДІНВЕСТБАНК»	10,16	22	АТ «ОТП БАНК»	19,58
8	АТ АКБ «Львів»	10,30	23	АТ «КБ «ГЛОБУС»	21,71
9	АТ «Полтава-банк»	11,40	24	АТ «ЮНЕКС БАНК»	21,91
10	АТ «МетаБанк»	12,72	25	АТ «АСВІО БАНК»	22,78
11	АТ «ПРОКРЕДИТ БАНК»	13,95	26	АТ «АКБ «КОНКОРД»»	24,28
12	АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»	14,04	27	АТ «ПУМБ»	25,73
13	Акціонерний банк «Південний»	14,35	28	АТ «ТАСКОМБАНК»	26,38
14	АТ «СКАЙ БАНК»	14,82	29	АТ «КРЕДОБАНК»	26,88
15	ПАТ «БАНК ВОСТОК»	14,89	30	АБ «КЛІРИНГОВИЙ ДІМ»	26,99

Джерело: складено за даними [2]

Вищенаведене забезпечує високу оцінку надійності депозитів відповідних банків [3].

Висновки. Отже, зниження якості кредитних портфелів банків під час війни було помітним, але не катастрофічним, а за умови коригування на інфляційні процеси та девальвацію зміну рівня NPL у кредитних портфелях банків можна було б вважати несуттєвою та далекою від катастрофічних наслідків. Можливість початку процесів з відбудови України вже у 2023 році покращить перспективи українського кредитного ринку, а хвиля нових кредитів знизить рівень NPL до рівнів, кращих за довоєнний.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фінансовий бізнес: інновації, фінтех, регулювання: міжнародна колективна монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. О. Примостки / Л. О. Примостка, І. В. Краснова, В. В. Лавренюк, Л. М. Сембієва та ін. Київ: КНЕУ, 2022. 375 [1] с.
2. Наглядова статистика Національного банку України: вебсайт. URL: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 20.04.2023).
3. Нікітін А. Банківський система демонструє витримку. *Урядовий кур'єр*. 31.03.2023. № 64. С. 6.